

Kohtalokas keikka

Kuusi vuotta sitten argentiinalainen Valeria G. lähti Buenos Airesista kohti Madridia vyötäröllään kaksi ja puoli kiloa kokaiinia. Hän jäi kiinni jo lentokentällä.

TEKSTI: ANNI VALTONEN
KUVAT: GIORGIO PALMERA

Perjantaina 27. heinäkuuta vuonna 2007 Valeria G. seisoi Buenos Airesin lentokentän lähtöaulassa ja tutki monitorilta lähtevien lentojen listaa. Hän oli matkalla Madridiin.

Koko lähtö oli käsikirjoitettu tarkasti, matkaa oli suunniteltu pitkään. Hermot olivat pinnassa. Valeria tsekkasi sisään matkatavaransa Iberian lennolle, yhden matkalaukun.

Käsimatkatavaroiden lisäksi hänellä oli mukanaan toinenkin kantamus. Sen hän oli pakannut vyötärölleen: kaksi ja

puoli kiloa kokaiinia.

25-vuotiaasta Valeriaa odotettiin Madridissa.

Lentokentällä Valerialla oli olo, ettei hän halukaan lähteä. Oli kuitenkin liian myöhäistä perääntyä. Tai niin hän luuli.

Palkkioksi tästä keikasta oli luvattu 25 000 euroa.

MILLÄÄN EI OLLUT VÄLIÄ

”Viisi kuriiria lähtee. Yhden pitää jäädä kiinni, jotta neljä muuta pääsevät läpi. Siihen se bisnes perustuu”, Valeria sanoo.

Hän on nyt 31-vuotias ja ollut vankilasta vapaana pari vuotta. Ensikertalai-

senä hän istui viiden vuoden tuomios-
taan kolme vuotta ja kaksi kuukautta.

Lentokentän tapahtumien muisteleminen kirvoittaa yhä kyyneleet Valerian silmiin Buenos Airesin keskustakahvilassa. Hän yllättyi itkusta itsekin. Suru seuraa häntä yhä.

”Jäin kiinni heti käsimatkatavaroiden läpivalaisun jälkeen.”

Naisvirkailijan kädet kulkivat Valerian keholla ja osuivat kokaiinipaketteihin.

”Olin osannut jo odottaa sitä. Olin aavistanut kaiken. Sillä hetkellä millään ei ollut väliä. Ajattelin: ihan sama.”

Lentokentän putkassa Valeria riisut-

tiin alastomaksi ja valokuvattiin. Kaikki hänen omaisuutensa takavarikoitiin. Omista tavaroistaan hänen pyydettiin ottamaan mukaan valkoiset housut ja kaksi t-paitaa.

Töniminen ja huono kohtelu alkoivat heti. Pelkoa, itkua, itkua koko viikonloppu.

Maanantaina Valeria pääsi oikeuden eteen. Hän sai tietää, että rangaistus tulisi olemaan vähintään viisi vuotta. Oikeudessa hän kohtasi kymmeniä kaltaisia naisia, lentokenttätyttöjä, *chicas del aeropuerto*, suurin osa ensikertalaisia. He kaikki olivat kauhuissaan.

Heti kun pystyi, Valeria soitti veljelleen, ainoaan numeroon, jonka muisti ulkoa.

Veli sanoi: ”Rakastan sinua, kaikki järjestyy kyllä.”

TYHJÄN PÄÄLLE

Valeria oli 13-vuotias, kun hänen vanhempansa jäivät kiinni huumekaupasta.

Perhe asui pohjoisargentiinalaisessa Saltan kaupungissa, lähellä Bolivian, Paraguayan ja Chilen rajoja. Kuten rajakaupungeissa usein, Saltassakin huumekauppa on tavallista.

Isä oli menestyvän öljyfirman palveluksessa ja matkusteli työkseen. Äiti oli kotirouva.

Valeria korostaa, ettei häneltä puuttunut lapsena mitään. Ei ruokaa, ei vaatteita – ei myöskään rakkautta.

Vuosien varrella paljon kotoa poissa ollut isä oli alkanut työnsä ohessa pyörittää huumebisneksiä. Isän tietämättä myös äiti oli alkanut diilata kokaiinia.

”Äiti mokasi ja käretytti samalla myös isän”, Valeria sanoo katkeruutta äänessään.

Vanhemmat pidätettiin. He saivat neljän vuoden tuomion. Vankila oli pohjoisessa, Jujuy kaupungissa.

Valeria ja hänen isoveljensä jäivät keskenään Saltaan. Toinen veli oli 17-vuotias, toinen 21, jo naimisissa ja yhden lapsen isä.

”Kukaan ei enää odottanut minua kotona. Olin tyhjän päällä.”

KATUELÄMÄN EKSPERTIKSI

Vanhempien huumebisnes tuli tyttarelle täytenä yllätyksenä. Vain vanhin veli tiesi vanhempien puuhista. Myös äitinsä bisneksistä, mutta ei kertonut niistä isälle.

Valeria tapasi vanhempansa vain keran neljän vuoden aikana. Hän ei muista tuosta tapaamisesta mitään.

Isoäiti halusi Valerian muuttavan luokseen, mutta veljet vastustivat ajatusta.

Veljesten mielestä oli tärkeää, että he pysyisivät yhdessä.

Nokkela tyttö oppi nopeasti katuelämän salat. Hän alkoi myydä kokaiinia 17-vuotiaana.

Varmaan Valeria käytti huumeita itsekin, mutta siitä hän ei halua puhua.

Kun isä ja äiti palasivat vankilasta, Valeria muistaa tunteneensa vain katkeruutta.

Erityisesti hän oli vihainen äidilleen. On yhä.

”Kun olin pieni, isälle tarjottiin työtä Egyptissä. Äiti pisti vastaan eikä halunnut lähteä niin vaaralliseen ja naisen näkökulmasta ahdasmieliseen maahan”, hän kertoo

Valeria ajattelee yhä, että perhe olisi pelastunut, jos he olisivat lähteneet yhdessä Egyptiin.

KASVOILLE KIVINEN NAAMIO

Valeria on pukeutunut mustiin trikoohousuihin, mustaan huppariin ja t-paitaan. Kasvoissaan hänellä on pari lävistystä. Mikään olemuksessa ei erityisesti kerro hänen menneisyydestään. Katse korkeintaan: siinä on aika ajoin jotain karua, epäluuloa, epävarmuutta, surua.

Pidätyksen hetkellä, viimeistään kohdatessaan toiset pidätetyt naiset, Valeria kertoo vetäneensä kasvonsa perusluokemille. Hän tajusi, ettei voinut näyttää tunteitaan vangittujen sakissa. Hän ei uskaltanut.

Pian kiinnijäämisen jälkeen Valerialle tuli olo, että hän haluaisi tappaa hänet matkaan valjastaneet kauppiaat.

”Vihan tunteet tulevat lujaa. Olo on niin tyhmä, hyväksi käytetty, huijattu.”

Viha johtaa helposti koston kierteseen. Valeriaa pyydettiin ilmiantamaan hänelle kuriirikeikan antaneet diilerit. Näin hän olisi istunut lyhyemmän tuomion. Valeria kieltäytyi.

”Olisin vaarantanut perheenjäsenteni elämän. Velat peritään vasta tuomion jälkeen, jos peritään. Päätin olla perimättä. Halusin muuttaa elämäni suunnan. En voi tappaa ihmistä.”

PIIRROKSILLA SAIPPUAA

Buenos Airesin lentokentän lähellä sijaitsevassa Ezeizan vankilassa heitä oli 68 naista, kahden hengen huoneissa. Joka huoneessa oli kaksi pientä ikkunaa.

Viikoittaisella vierailuajalla Valerian luona ei käynyt kukaan. Niinpä hän ei myöskään saanut ruokaa tai hygieniatuotteita sukulaisiltaan, kuten monet muut naiset.

Vankilassa ei ollut saippuaa. Ihoon tuli sieniä. Ruoka oli vaatimatonta.

”Hyödynsin vierailuajat piirtelemällä. Vaihdoin piirroksiani sokeriin, saippuaan ja *mate*-teeen.

Vankilan psykologipalveluja Valeria ei koskaan käyttänyt.

”Vankilassa annettava terapia on kytöksissä poliisiin. Heillä on ihan oma

VIHAN TUNTEET TULEVAT LUJAA. OLO ON HUIJATTU.

agendansa. Ei sillä ole mitään tekemistä terapian kanssa”, Valeria sanoo.

EPÄTOIVO YMPÄRILLÄ

Valerian muistoissa vankila on täynnä epätoivoa, lukuisia itsemurhayrityksiä ympärillä. Mitään ei pääse pakoon, kaikki tapahtuu siinä, silmien alla.

Puoli vuotta tuomiostaan Valeria vietti yksin pienessä kellarihuoneessa. Syytä hän ei tiedä. Sinne ei yltänyt aurin gon valo, lattia oli paljasta betonia, ikkunat katon rajassa. Valeria näki ainoastaan vartijoiden saappaat.

”Kun jouduin sinne, katsoin ikkunasta ihan paniikissa: en voi olla yksin, en voi olla täällä.”

Usein kävi niinkin, että vartijat ”ratsasivat” naiset: heittivät roskeen kaikki heille tuodut ruuat ja vaatteet.

Yksi kipeimmistä muistoista on yhden tällaisen ratsauksen yhteydessä tehty häpäisy. Valerian käskettiin riisuutua alastomaksi. Hänen alastonta ruumistaan oli katselemassa kymmenkunta silmäparia. Valerian käskettiin ottaa eri asentoja, kumarrella ja pyllistellä. Katselijat, sekä miehet että naiset, nauroivat ja pilkkasivat.

Kerran vartija usutti Valerian vessaan, käski riisuutua ja tuli itse perässä. Mies tuijotti Valerian alastonta kehoa.

”En tiedä oliko katseessa vihaa, himoa vai halveksuntaa. Todennäköisesti niitä kaikkia.”

Vankilassa tapahtui paljon asioita, joiden Valeria koki loukkaavan vankien ihmisoikeuksia. Tuomionsa aikana hän

KUNNIANHIMO VIE ETEENPÄIN

Ezeizasta vapautuvilla naisvangeilla on myös sopimus yliopiston kanssa.

”Meistä pyritään tekemään ihmisiä, jotka ajattelevat”, Valeria hymähtää.

Valeria opiskelee yliopistolla restauroida. Haastattelun jälkeen hän on menossa taidehistorian luennoille. Kahvilan pöydällä on vihko, johon Valeria on tehnyt muistiinpanoja ja piirroksia viimeviikkoisella museovisiitillä. Hän on selvästi innostunut alasta.

Ennen vankeuttaan Valeria opiskeli graafista suunnittelua sekä hotelli- ja matkailualaa.

Vapauduttuaan Valeria on tehnyt monenlaista: siivonnut, myynyt kadulla käsitöitään ja cd-levyjä.

”Siivoojan paikasta irtisanouduin, kun siitä ei maksettu juurikaan eikä koskaan ajallaan.”

Poikaystävän lisäksi häntä työntää eteenpäin kunnianhimo.

”Muistan päivän, kun katsoin bussissa duunareita, jotka tulivat rakennustyömaalta aivan puhki ja hajalla. Päätin, että en halua sellaista elämää.”

Valeria on päättänyt selviytyä. Vankila oli kova koulu, joka opetti pärjäämään. Nyt sama on opittava vapaudessa.

PERHESALAIUUUS

Valerian vanhemmat ovat nyt eläkeläisiä. Pariskunta on ollut yhdessä 35 vuotta, jakanut kaiken kokemansa, myös vuodet vankeudessa. Äiti on pyytänyt Valeriaa palaamaan Saltaan.

Valeria on miettinyt paljon perhetään, erityisesti isäänsä. Isä aloitti työn tekemisen 14-vuotiaana ja tapasi Valerian äidin.

”17-vuotiaana isä lähti etelään hommiin. Hän tuli takaisin tilipussin kanssa ja etsi äitini käsiinsä. Siitä alkoi heidän yhteinen elämänsä.”

Valeria tietää, etteivät vanhemmat elä ikuisesti, mutta ajatus lapsuudenkotiin muuttamisesta on mahdoton.

”En osaisi elää heidän tyttärenään. Enkä voisi mitenkään hyväksyä, että isä elättäisi minua.”

Vuodesta 2007, Valerian pidätyksestä lähtien, perheen äidillä ja lapsilla on ollut yhteinen salaisuus: Isä ei tiedä, että hänen tyttärensä on ollut vankilassa.

Salaisuuden ylläpitäminen on iso taakka, jonka eteen on nähtävä vaivaa. Valeria tietää, ettei kestäisi, jos menettäisi isänsä rakkauden.

Mitään muuta hän ei enää pelkää. ◀

teki useita valituksia ja organisoi yhden nälkälakonkin.

”Osa naisista pelkäsi, että meitä rangaistaisiin valitusten tekemisestä. Vakuutin heille, ettei niin kävisi, että meilläkin on oikeuksia.”

Yksi tapaus, jossa Valeria päätti toimia, oli brasilialaisen tytön epileptinen kohta, johon vankilan henkilökunta ei reagoinut mitenkään.

”Olin oppinut vankilassa laatimaan *habeas corpus*. Se on menettely, jossa tuomioistuinn ottaa tutkittavakseen, onko henkilön pidättäminen tai vangitseminen tapahtunut laillisesti. Tuon kirjeen avulla saimme työlle hoitoa. Selvisi, että tyttö oli saanut keskenmenon.”

UUDEN ALUSSA

Huhtikuussa 2010 Valeria on vihdoon vapaa. Kaupunki on kuin viidakko. Kun on kävellyt yli kolme vuotta pelkäänsä suoria käytäviä pitkin, kapeissa ja ahtaissa tiloissa, sileällä alustalla, on kau-pungin vilkkailla kaduilla vaikea pysyä pystyssä. Yhtäkkiä voi mennä mihin vain. Se huimaa – ja pelottaa.

”Alussa törmäilin seiniin ja ihmisiin. Monta kertaa meinasin jäädä auton alle. Tilaa ympärillä oli vaikea hahmottaa. Kaikki piti opetella uudestaan.”

Viikko vapautumisensa jälkeen Vale-

ria tapasi putkimiehenä työskentelevän **Gabrielin**. Siitä asti Valeria on asunut poikaystävänsä ja tämän äidin kanssa.

”Gabi on nyt elämäni peruskivi. Sen pohjan päälle rakennan tätä uutta rakennusta.”

Valeria pääsi mukaan yhteiskuntaan sopeuttamisohjelmaan. Ohjelmassa on tarjolla työpajoja, joiden tarkoituksena on mahdollistaa entisten vankien työllistyminen.

Yksi työpajoista toteutetaan yhteistyössä kansallisen autoyhdistyksen kanssa.

Nyt Valerialla on pätevyys toimia notaarina autokaupoissa ja tehdä auto-kauppaan liittyvät paperityöt.

Periaatteessa.

Kaikki tarvittava on ollut suoritettuna jo marraskuussa 2012. Haastattelua edeltäneellä viikolla Valerialta on kysytty nähtäväksi rikosrekisteriotetta. Nyt hän pelkää, saako koskaan luvattuja notaarin-papereita itselleen.

”Jos olisin tehnyt omaisuusrikoksen, seinä olisi nyt noussut vastaan. Ehkä minulla on toivoa, koska tuomioni liittyy huumekauppaan.”

Valeria ei ymmärrä, miksei tästä ole kerrottu aikaisemmin.

”Yksi käsi antaa mahdollisuuden ja toinen ottaa sen pois. Tässä ei ole järkeä.”